

Václav Velčovský: *Spisovnost - nespisovnost v nové češtině*

Posudek vedoucího diplomové práce (Zdeněk Starý)

Uchazeč ve své práci soustavně a velice informovaně probírá novověké dějiny přístupu ke spisovnosti češtiny. Metonymicky řečeno, od Dobrovského po Čermáka.

Vlastně všechny připomínky, které jsem měl k předběžné verzi práce, její definitivní verze reflektuje. Proto jen několik drobností.

Možná že by, patrně v dalších úvahách, stálo za to si všimnout paralel přístupů k jazykové praxi češtiny a němčiny v rámci rakouského, resp. rakousko-uherského císařství (nápadané jsou podobnosti mezi výnosy vídeňského ministerstva kultu a některými kroky začínající *Naší řeči*; bylo by divné, kdyby takové paralely vzhledem ke stoletím dlouhému soužití, podobné kuchyni i vzhledu restaurací etc. neexistovaly). Zajímavé by bylo i srovnat péči o němčinu v rámci rakouského, resp. rakousko-uherského císařství a např. císařství pruského. To, že tyto otázky zůstaly mimo rámec práce není její chybou.

Ne dost dobře rozumím distinkci mezi obraným a útočným nacionalismem v případě češtiny. Teoreticky si lze tuto distinkci představit, nicméně tzv. české národní obrození probíhalo na účet Němců v Čechách, proto někteří historici mluví o konci německého národa v českém království během 19. století.

Problematika spisovné češtiny je probírána i z hlediska lingvistických směrů, které se v ČR uplatnily. Stálo by za úvahy vliv toho kterého směru zhodnotit. Například myslím, že vliv marrismu na přístup k jazykové praxi byl patrně minimální, pokud vůbec nějaký. Vlivné osobnosti české lingvistiky byli před marrismem i po marrismu stejné.

Autor vítá pokusy o zavedení termínu *standard* do bohemistických úvah o jazykové praxi. S tím nelze než souhlasit. Tento termín nemá historické ani etymologické konotace jako *spisovná čeština*, a to je relevantní vzhledem k tomu, že faktory a způsoby intervencí do jazyka se s časem mohou měnit, proto starší terminologie má z hlediska pronikavosti studia jazykové praxe retardační efekt.

Nicméně myslím, že nutno je jít dál. Práce je shrnující, zpřehledňující. Její přínos, jak jej vidím já, spočívá zejména v tom, že dává šanci reflektovat, že úvahy o spisovnosti, spisovném jazyce atp. se přežily. Je na čase, aby i české luhy a háje zasáhla zásadní změna paradigmatu studia jazykové praxe. Snahy zavést termín *standard* i pro češtinu jsou toho náznakem. Jsou ale pokusem, který nejde dostatečně daleko. Není dostatečně radikální.

Práce jednoznačně doporučuji k obhajobě, myslím, že má šanci být výborně obhájena.